

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Az Érdy-kódex Szent Anna-fejezete

Betűhű közlés jegyzetekkel, olvasattal és értelmezéssel

2. rész*

439a

- Ha¹⁷ azeert az wr Isten dýcheerettre m
eltonak .¹⁸ ýteelte . mýnewel ýnkab az zen
tòktwíl es zent angýaloktwíl . týztòl
-tette : kýròl zent pal wgý mond *Corin*
5 Qui¹⁹ gloriatur in domino gloriatur
ha ký dýchekòdýk . wr istenben dých
ekòggýeek . Mert nem az . akký enn
enmagat dýcheerý . meg²⁰ býzonwlta
tot . De kýt wr isten dýcheer . mýnt
10 dýchòseeges zent Anna azzont .
Neegýed . malazos newezetesseeagh .
kýròl wgý mond . zent Ieronimus do
ctor . Meltan wr isten zýleýeenek
zýleýe newezetetek Annanak . . Mert
15 az Anna magýaraztatýk . istený ma
lazthnak : awagý bodog feldnek .
mert wr istennek zent malazttýaw
al tellýes vala . . Azert mýndden týz
tòssegre melto . Annak felette . mert
20 ez nemes feldý termeezetből . valaz
tateek ký . az nemes erekseeg . kýből
az ýgassagh . awagý býzonsaag ký
tamada : Ez zent gýòkerből alkotta
teek az dauid kwchýa . kýwel para

* Az első részt l. Magyar Nyelv 117: 118–126. DOI: <https://doi.org/10.18349/MagyarNyelv.2021.1.118>

¹⁷ A felső margón, középen az ívfűzet száma rubrummal: **31**.

¹⁸ A *nak* betűkapcsolat és a tagolójel jelölt marginális betoldás.

¹⁹ A scriptor a sor elején üres helyet hagyott, minden bizonnyal a pontos locus (1Kor 1,31) későbbi beírása céljából.

²⁰ Az *e* után megkezdett betű (talán *l*) nyoma.

- 25 dychom kapwya meg nýttateek
 Ez leen az nemes vezzò zaal : kýnek
 Az zeep výraga leen . . es výragan
 -ak . eedes mennýeý gymòlche Cristus
 Numerý xvij . Et Isaýe xj : : =
- 30 Wgý olwastatýk ez zent Azzonrol h
 ogý hwz eztendeeg volt nemtelen
 kýben es mýndden nemzetseeghý
 kethseegben estenek : vala²¹ . hogy Isten pa
 rancholattýa mýat atkozot vona
- 35 Mýeert soha gyermeke nem lenne
 De ký twdhattýa wr istennek tyt
 kos tanacchaat . . Wgý talallýon zét
 ýrasban hogý . Neegý azzonýallatok
 voltanak eellýen nemtelenek sok
- 40 ýdeýglen / kýktwl wr isten akara
 ttýa zerent nagý chodalatus es zent
 seeges magzatok zarmaztanak
 Elsew mondatýk Samuel proffetan
 ak Annýa : ký olý zent eeletw vala
- 45 hogý ýmachaganak mýatta nyeree . az²²
 zent²³ magzatot . Masodýk . kys thobia
 snak annýa . thobie x . harmadýk

Ha azért az Úristen dicséretre méltónak ítélte, minével/minyével inkább az szentöktől és szent angyaloktól tisztöltette, kiről Szent Pál úgy mond Corin (5) Qui gloriatur in domino gloriatur. Ha ki dicseködik, Úristenben dicseköggýék, mert nem az, akki ennenmagát dicséri, megbizonultatott, de kit Úristen dicsér, mint (10) dicsőséges Szent Anna asszont. Negyed malasztos nevezetesség, kiről úgy mond Szent Jeronimus doktor: Méltán Úristen szilejének szileje nevezteték Annának, mert (15) az Anna magyaráztatik isteni malaszt-nak, avagy bódog feldnek, mert Úristennek szent malasztýával tellyes vala. Azért minden tisztösségre méltó annak felette, mert (20) ez nemes feldi természetből választaték ki az nemes erekség, kiből az igasság avagy bizonság kitámada. Ez szent gyökérből/gyökérből alkottaték az Dávid kúcsja/kucsja, kívül para(25)dicsom kapuja megnyittaték. Ez lén az nemes vesszőszál, kinek az szép virága lén, és virágának édes mennyei gymölcse Kristus Numeri xvij. Et Isaie xj. (30) Úgy olvastatik ez szent asszonról, hogy húsz esztendég volt nemtelen, kiben is minden nemzetségi kétségben estenek vala, hogy Isten parancsolattya miatt átkozott vóna, (35) miért soha gyermeke nem lenne. De ki tudhattya Úristennek titkos tanácsát? Úgy talállyon [találjuk 'találjuk'] Szentírásban, hogy négy asszonyállatok voltanak ellyen nemtelenek sok (40) ideiglen, kiktől Úristen akarattya szerént/szerént nagy csodálatus és szentséges magzatok származtanak. Első mondatik Sámuel prófétának

²¹ A szó jelölt marginális betoldás.

²² Az a e-ből javított betű, de a javítás fordított irányú is lehet.

²³ A sor előtt a margón locus: . I . Rj .

annya, ki oly szent életű vala, (45) hogy imáccságának miatta nyeré az szent magzatot. Második kis Tóbiásnak annya Thobie X. Harmadik

439b

- Raguelnek feleseeege . Es sara azzonnak
 Annÿa . thobÿe vij . Neegÿed vala . ffa
 nűelnek leanÿa . Az nagy ÿdeÿw veen
 5 kÿ Cristus Iesusth eerdemlee lathnÿ . m
 ÿkoron az templomban ffel vÿweek . luc ij
 zent ÿrasnak byzonsaga zerent . ezek m
 ÿnd zenthseeges Azzonÿallatok voltan
 ak . es malaztosok : De mÿnd ezeketh n
 10 aggÿal felewl mwlaa . Dÿchòseeges
 zent Anna . azzon<na> Ioachÿm nak feleseee
 ge kÿtÿwl nem / chak . nagÿ dragalatus
 zentòk tamadanak²⁴ : De meeg Az aldot
 zentòknek zente . kÿtÿwl . es . kÿ mÿat m
 ÿnden zenthseeg vagÿon : tamada ez vÿ
 15 lagra . . azeert meltossagus leen ew newe
 zetÿ zerent : =
 Ewtòd . meltossagus nemzetesseege . kÿròl
 wgy monda Idwezeÿtenk Luc vj . M
 ÿndden ffa az ew gÿmelcheen ÿsmerte
 20 tÿk meg . . Et Math vij . Mÿndden ÿo
 ffa ÿo gÿmelchòket teremt : Azert ÿteelte
 tÿk ÿgazan . hogÿ az felette zeep es ÿo
 gÿmelchnek . felette dragalatus faÿa
 leegÿen : De kezdetewl foghwa . soha nem
 25 volt Sem leezen olÿ ember . kÿnek eell
 ÿen zenthseeges magzatÿ leenneenek : thwd
 nÿa ÿllÿk . Cristus Iesus . ew zent zÿle
 az harom Mariaak . . es . nÿolcz az zent
 apostolok kòzzòl . kÿk olÿ nagÿok eerdem
 30 mel . olÿ hatalmasok zemeellÿel . olÿ
 bewseegòsòk dÿchòseeggel . hogÿ hozÿaÿok
 hasonlatos²⁵ meennÿen felden nem leele
 ttetÿk : kÿbòl ÿgaz ÿteelet adatÿk hoÿ
 Anÿak kòzòt sem leelettetÿk . azzonwnk
 35 twl meg valwan . ew hozÿaa feldòn²⁶

²⁴ A harmadik *a* *n*-bòl alakított betű.

²⁵ A *h* javított betű.

²⁶ Az *ó* *e*-bòl javított betű.

- meennyen hasolatus :
 Hatod . kŷwalthkeppen valo nemesseeg .
 kŷnek bŷzonsagara lattŷok hogŷ ez vŷla
 ghŷ neepok : Anneewal nagŷobban dŷche
 40 kŷdnek . es tŷztŷltetnek . mŷg Nagŷob ne
 messeegbŷl tamattanak : ha mŷkoron ze
 gheenseegre ŷwt . meeg sem haggŷa az
 nagsaghnak newezetŷt : Azonkeppen . mŷ
 nemew nemes gŷŷkerezetbŷl tamada zent
 45 Anna . azzon . Doctorok reea felelnak mond
 wan . . hogŷ kezdettwel foghwa . zŷletetŷk²⁷

Ráguelnek felesége és Sára asszonnak annya. Thobie vij. Negyed vala Fánuelnek leánya, az nagy idejű vén, ki Kristus Jézust érdemlé látni, m(5)ikoron az templomban felvívék. Luk. ij. Szentírásnak bizonsága szerént/szerént ezek mind szentséges asszonyállatok voltak és malasztosok. De mindezeket nagygal felől múlá dicsőséges (10) Szent Anna asszon, Joachimnak felesége, kitől nemcsak nagy drágalátus szentők támadának, de még az áldott szentőknek szente, kitől és ki miatt minden szentség vagyon, támada ez vi(15)lágra, azért méltósságus lén ő nevezeti szerént/szerént. Ötöd méltósságus nemzetesség, kiről úgy monda Idvezejténk Luc vj. Minden fa az ő gyimelcsén ismerte(20)tik meg. Et Math vij Minden jó fa jó gyimelcsöket teremt. Azért ítéltetik/ítéltetik igazán, hogy az felette szép és jó gyimelcsnek felette drágalátus fája legyen/légyen. De kezdettől fogva soha nem (25) volt, sem leszen/lészen oly ember, kinek ellyen szentséges magzati lennének, tudnia illik Kristus Jézus, ő szent szíle, az három Máriák és nyolc az szent apostolok közzől/közzől, kik oly nagyok érdem(30)mel, oly hatalmasok személlyel, oly bőségösök dicsőséggel, hogy hozzájuk hasonlatos mennyen, felden nem lelettetik. Kiből igaz ítélet/ítélet adatik, hogy anyák között sem lelettetik asszonunk(35)túl megválván őhozá feldön, mennyen haso(n)latus/hasollatus. Hatod: kiváltképpen való nemesség, kinek bizonságára láttok, hogy ez világi népek annéval/annyéval nagyobb dicse(40)kődnek és tisztöltetnek, míg nagyobb nemességből támtattanak, ha mikoron szegénységre jut, mégsem haggya az nagyságnak nevezet. Azonképpen, minemő nemes gyökerezetből támada Szent (45) Anna asszon? Doktorok reá felelnak mondván, hogy kezdettől fogva szílettetik,

440a

- Nem volt olŷ nemesseeg . oly bodogh ne
 -mzetsseeg kŷben reeze nem volna : kŷrŷl
 nŷlwan emlekŷzŷk zenth Mathe ewange
 lista kenŷweenek elssew reezeeben . fŷfel
 5 zamlalwan : Cristustwl / es az zŷz maria
 twl . foghwa mŷnd Adam atŷankŷgh

²⁷ Idegen kéz a k-t fekete tintával gh-ra javította.

- zent²⁸ lucach kedeeġ le zalwan . Adamrol
 mynd az zȳz mariaȳgh . Semȳ meltosa
 got hattra nem haġȳwan . testh zerenth .
 10 Ha azert dȳchekòdnȳ akar . zent Anna
 azzon . ew nemzetssegheebòl . ȳgazan tehe
 tȳ . es bȳnneel²⁹ kȳl : Ha kȳ ezeketh be
 nem veennee : Nagȳobat leelȳwnk . tekee
 nche meg . Atȳa mȳnden hato wr istenn
 15 ek ȳoghȳara ȳlew . Arannȳaat . es mȳ
 nden meg alhat raȳtta . mert hozȳaa h
 asonlatus nemzetȳ nem leelettetȳk /
 Heted : tȳztòsseeggel valo zolgaltataas .
 az az hogȳ Anȳa zent egȳhaz mynd ez
 20 zeles vylagon nagy tȳztòsseeggel zolgallia
 az ew neweenek emlekòzetȳt es ȳnnep-
 eet . kȳnek³⁰ ereȳt vehettȳek : mert ha
 bȳneȳbòl kȳ tertt zentòknek ȳnnepeeth
 ȳllȳk tȳztòlnȳ es ȳllenȳ . Meneewel
 25 ȳnkaab howa semȳ bȳn nem feerkòzòt
 pelda nekewnk Azzonȳwnk zȳz maria
 nak bȳnneel kȳl valo foganattȳa es
 zȳleteese . zent Anna azzonnak . zenthsee
 ges meheeben :
 30 Nȳolczad . gymòlchòzeesnek zaporasaga .
 thwdnȳa ȳllȳk . Senkȳ nem volt sem
 leezen kȳ ollȳan zeep ȳllatw . es dragala
 tus aȳandekokat kȳldòt vona . Menȳben
 atȳa mȳndenhato wr istennek . mȳnt zȳt
 35 Anna azzon . kȳre semȳ . bȳzonsagot nem
 ȳllȳk keresnewnk . kȳt zemeȳnkkel latw
 nk . es hȳzȳwnk
 Kȳlenczed . lelkȳ vȳgazt alas . Ozerelmes
 atȳamffȳaȳ³¹ ha aȳo³² tatussaggal³² meg gon
 40 dollȳok : menezzer hanzor olwadot el
 zȳwe lelke ez zent Azzonnak : lathwan
 hogȳ ennȳ zenthseeġes malaztossaggal zer
 ette vona . Az meenybelȳ wr isten ewteth
 Oh mȳnemew lelkȳ eedesseeġe volt akkoron

²⁸ A z esetleg javított betű.

²⁹ Az első *e* után megkezdett betű – valószínűleg / – nyoma.

³⁰ Az első *k* javított betű.

³¹ Az első *a* javított.

³² Az *o* ” grafémakapcsolattal egy az *o* betű fölött megjelenő szokatlanul hosszú kettős ékezetet jelöljük (l. később is, főleg az *ájojtatusság* szóban).

- 45 lathwan testȳ zemeȳwel az ew eedes zeep
 zȳz leanyaat . Istennek annyawa valasztot
 nak lennȳ . lathwan . az³³ ew zȳz meehenek
 mennȳeȳ ekes gȳmelccheet . istennek fȳan
 ak lennȳ . Oh mȳnemew vȳgaztalasa volt

nem volt oly nemesség, oly bódog nemzetség, kiben része nem volna. Kiről nyilván emlékezik Szent Máté evangelista kenyének első részében, fel(5)számlálván Kristustól és az Szíz Máriától fogva mind Ádám atyánkig. Szent Lukács kedég leszállván, Ádám-ról mind az Szíz Máriáig semmi méltóságot hátra nem hagyván test szerént/szerént. (10) Ha azért dicsekedni akar Szent Anna asszon ő nemzetségéből, igazán teheti, és binnél kíl [’bűn nélkül’]. Ha ki ezeket be nem venné, nagyobbat lelünk: tekéncse/tekéncse meg Atya mindenható Úristenn(15)ek jogjára ilő [’ülő’] arannyát, és minden megállhat rajta, mert hozjá hasonlatos nemzetű nem lelettetik. Heted: tisztösséggel való szolgáltatás, azaz hogy Anyaszentegyház mind ez (20) széles világon nagy tisztösséggel szolgállya az ő nevének emléközetit és innepét, kinek erejít vehettyek [’vehetjük’], mert ha bineiből kitért szentöknek innepét illik tisztolni és illeni, mennyével/mennével (25) inkább, hová semmi bín nem férközött. Példa nekönk Asszonyunk Szíz Máriának binnél kíl [’bín nélkül’] való foganattya és szíletése Szent Anna asszonnak szentséges méhében. (30) Nyolcad: gyimölcsözésnek szaporasága, tudnia/tudnya illik, senki nem volt, sem lészen/lészen, ki olyan szép illatú és drágalátus ajándékokat kildött vóna mennyben Atya mindenható Úristennek, mint Szent (35) Anna asszon. Kire semmi bizonságot nem illik keresnönk, kit szemeinkkel látunk és hiszünk. Kilenced: lelki vigasztalás. Ó, szerelmes atyámfiai! Ha ájojtatussággal³⁴ meggon(40)dollyok, menészer/menyészer; hánszor olvadt el szíve, lelke ez szent asszonnak, látván, hogy ennyi szentséges malasztossággal szerette vóna az mennybeli Úristen ötet! Oh, minemő lelki édessége volt akkoron, (45) látván testi szemeivel az ő édes, szép szíz leányát Istennek annyává választottnak lenni, látván az ő szíz méhének mennyei ékes gyimelcsét Istennek fiának lenni. Oh, minemő vigasztalása volt

440b

- Wr istennek zent ffȳaat . zȳz leanyawal
 eegȳetembe ȳllethnȳ . őelgethnȳ es apol
 gathnȳ : kȳhöz hasonlatos dolgokat sok
 leelhet aȳo”tatus zȳw ember .
 5 Tȳzed . tekeelletes <nyassaa> nȳaȳassaag
 kȳnek bȳzonsagara wgȳ olwastatȳk
 hogȳ : loachȳm es Anna . mȳnd ketten
 ȳgazak valanak es isten felők . meg

³³ A szó interlineáris betoldás a megfelelő hely fölé.

³⁴ Az egyik lektor véleménye szerint az aȳo ”tatussaggal” szóban, az o után látható dupla ékezet j hagértékű, de ennek rendszeres és alapos körüljárása még további vizsgálatot kíván. (Nem zárható ki ugyanis, hogy az o” grafémakapcsolat hosszú ó-ra utal.)

- 10 zeghetetlen járwan es elween wr
 istennek parancholatýban / Es mynd
 den ýozagokat harom reezre ozthwan
 eggýket³⁵ az templom eppewletýre . es egý
 hazý neepeknék . Masýkat . zeghenýék
 nek . harmadýkat . ewnen eeletekre
 15 tarttýaak vala . . ýme meely bodogh
 eeletben foglaltaak vala ennen mago
 kath . Oh aldot wr isten vallýon ta
 lalhatný ee mastaný ýdóben eellýen
 rend belý morhas neepeket .?. Nem tw
 20 dom . De výzon ellen meeg . az deezmaat
 sem fýzetýk ýgazan meg : **kerdees**
 tamadhat honnan . Es mýnemew ýe
 les teetemeenýekból eerdemlótte ezeket
 zent Anna azzon hogý enný zamta
 25 lan istený malazttal . es týztósseegekkel
 zerettesseek³⁶ wr istentewl . Rea felel
 nek zent doctorok es Neegý ýeles oko
 kath talalnak hozýaa . Elsew . monda
 týk wr isten parancholatýnek³⁷ zeghe
 30 tetlen bel tellyeseyteese . Masod wr
 Cristus Iesushoz valo . bwzgosagos aýo”
 tatussaga . harmad : Azegenýekhez
 valo . nagý kegýesseeges ýrgalmassaga
 Neegýed . Az ew eeleteenek thwdnýa
 35 ýllyk . zýzesseegeenek . hazassaganak es
 ózwegýseegeenek . ýdózerent valo týzta
 ssaag tartasa . Vn wersus .
 Sunt tria grata deo . Necnon homini to mdo
 Seruus fidius . vxor casta . verus amicus .
 40 Týzen eeggýed . parancholat zerent valo
 kenýerghees . Az az . Mýkoron / ýgazan
 hýzýók hogý az teb zentók nagý alaz
 atus kenýergheessel nýerýk megh
 wr istentewl Amýt akarnak keerný
 45 De zent Anna azzon . mýnt Cristusnak
 zerelmes tetaýa . wgýan eröss paran-
 cholattal . mýnt az ew eedes zýleýe
 ees . mondwan : EEgýebet nem akarok
 hogý leegýen . awagý el mwllýeek

³⁵ Az *et* betűkapcsolat utólagos betoldás sötétebb tintával a szóközbe.

³⁶ A *k* g-ből javított betű.

³⁷ A *-nek* rag *e*-je feltehetően tollhiba.

Úristennek szent fiát szíz leányával egyetembe illetni, ölelgetni és apolgatni ['csókolgatni'], kihöz hasonlatus dolgokat sok ['sokat'] lelhet ájojtatus szíű/sziű ['szívű'] ember. (5) Tized: tekélletes nyájasság, kinek bizonságára úgy olvastatik, hogy Joachim és Anna mindketten igazak valának és istenfélők, megszeghetetlen járván és élván Úr(10)istennek parancsolatiban. És minden jószágokat három részre osztván, eggyiket az templom épöletire és egyházi népeknek, másikat szegényeknek, harmadikat önnen életekre (15) tartják vala. Íme, mely bódog életben foglalták vala ennenmagokat! Oh, áldott Úristen, vallyon találhatni-e mastani időben ellyen rendbeli morhás ['gazdag'] népeket? Nem tu(20)dom. De viszonellen még az dézsmát sem fizetik igazán meg. Kérdés támadhat, honnan és minemő jeles téteményekből érdemlőtte ezeket Szent Anna asszon, hogy ennyi számta(25)lan isteni malasztal és tisztösségekkel szerettenessék Úristentől. Reá felelnék szent doktorok, és négy jeles okokat találnak hozzá. Első mondatik: Úristen parancsolatinak szeghe(30)tetlen beltellyesajtése. Másod: Úr Kristus Jézusához való buzgóságos ájojtatassága. Harmad: a szegényekhez való nagy kegyességes irgalmassága. Negyed: az ő életének, tudnia(35)illik szizességének, házasságának és özvegységének idő szerént/ szerént való tisztasság tartása. Vn wersus sunt tria grata deo. Necnon homini to mdo seruus fidius vxor casta verus amicus. (40) Tizeneggyed: parancsolat szerént/szerént való kenyergés, azaz mikoron igazán hiszjők, hogy az tebb szentők nagy alázatus kenyergéssel nyerik meg Úristentől, amit akarnak kérni. (45) De Szent Anna asszon mint Kristusnak szerelmes tetája ['nagyamájja'], ugyan erős parancsolattal, mint az ő édes szileje es, mondván: Egyebet nem akarok, hogy legyen, avagy ['? 'minthogy'] elműllyék.

441a

- Es az ew kegyes Aranyok nem tehetý
 hogý ewket meg ne halgathnaa .
 Týzen kettödýk . meennýeý es dýchó
 seeges týztóletesseeg . kýt pelda zereht
 5 meg býzonoýthatwnk : Ez výlagý
 kýralnak . mýkoron . Iambor azzon fe
 leseege vagýon . Es annýa . ees vaýon
 Nem chak az kýralne azzonnak tee
 znek Az orzaagbelý wrak týztóssee
 10 gót De meeg az ew azzon annýaat
 ees felette týztólýk es parancholatt
 ýaat halgattýaak mýnd felseeges
 azzonnak . Azonkeppen . meennýek
 nek orzagaban : mýnd az zentek . zýt
 15 angýalok nagý týztósseegót teeznek
 mýnt ollýan felsseeges zent azzon-
 nak . nýlwan lathwan es ýsmerw
 een hogý ew³⁸ ollýan nagý erdemes

³⁸ Az e o-ból javított betű.

- 20 O azeert zerelmes atȳamffȳay . en ta
nachommal valazȳatok . mȳnd nȳa
ȳan Azzonȳwl . Anȳaywl es otal
mwl : Dȳchȳseeges zent Anna azzo
-nt . es kȳwalt keppen valo zolgalatt
al dȳcheeryeetek eeȳel es nappal . . kȳ
- 25 nek mȳatta nem chak ewnekȳ leez
tek kedweeben . De mȳnd az ew ara
nnȳanak wr Iesus Cristusnak . mȳnd
az ew zerelmes leanȳanak Azzonȳ
wnk zȳz marianak . nagȳ kedweth
- 30 teeztek . Keerȳwnk azeert ma es ho
ranak mȳndenkoran . O Bodogssagos
o zenthssseeges . o mȳndden³⁹ tȳztȳsseegre
melto zent Azzonȳwnk . veegȳ zar
nȳad alaa . veegȳ otalmad alaa .
- 35 mȳnket zegheen bȳnes wnokaȳnak
ffȳayȳdat leanȳdat : es gȳarlo bȳnes
zolgaȳdat . ma es halalwnknak ȳde
ȳn . kȳ vagȳ aldott mȳnd erekkee . Aȳn .

*És az ő kegyes aranyok nem teheti, hogy őket meg ne hallgatná. Tizenkettődik: meny-
nyei és dicsőséges tisztőletesség, kit példa szerént/szerént (5) megbizonyjtatunk ez világi
királnak, mikoron jámbor asszon felesége vagyon és annya es vagyon. Nemcsak az királné
asszonnak tesznek az országbeli urak tisztőssé(10)göt, de még az ő asszonanyját es felette
tisztőlík és parancsolattȳt hallgattȳk mind [’mint’] felséges asszonnak. Azonképpen
mennyeknek országában, mind az szentek, szent (15) angyalok nagy tisztősségöt tesznek
mint olyan felséges szent asszonnak, nyilván látván és ismervén, hogy ő olyan nagy ér-
demes. Ő, azért szerelmes atȳámfiái! Én ta(20)nácsommal válaszjátok mindnyáján asszo-
nyul, anyájul és otalmul dicsőséges Szent Anna asszont, és kiváltképpen való szolgálattal
dicsérjétek éjjel és nappal, ki(25)nek miatta nemcsak őneki lesztek kedvében, de mind az ő
arannyának, Úr Jézsus Kristusnak, mind az ő szerelmes leányának, asszonyunk Szíz Mári-
ának nagy kedvet (30) tesznek. Kérünk azért ma és hórának mindenkorán, ő, boldogságos,
ő, szentséges, ő, minden tisztősségre méltó szent asszonyunk, végy szárnyad alá, végy
otalmad alá (35) minket, szegén bines unokáinak fiaidat, leányidat/leánidat és gyarló,
bines szolgálidat ma és halálunknak idejin, ki vagy áldott minderekké! Ámen.*

Hivatkozott irodalom

- BAKONYI DÓRA 2004a. Grafémák és fonémák az Érdy-kódexben: e’, ee’, e”, ee”. In: BÁRCZI ILDIKÓ szerk., *Plaustrum seculi I. – Tanulmányok régi prédikációirodalmunkról*. Eötvös Kiadó, Bu-
dapest. http://sermones.elte.hu/?az=317tan_plaus_dora (2021. 03. 12.)
- BAKONYI DÓRA 2004b. *Nyelvészeti vizsgálatok az Érdy-kódex első kezével kapcsolatban*. Budapest.
(kézirat)

³⁹ A második d e-ből javított betű.

- BAKONYI DÓRA 2014. *Az Érdy-kódex 220 lapjának kritikai szövegkiadása és elemzése a kézazonosítás nyelvészeti módszereivel*. Doktori [PhD] disszertáció. Kézirat. ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest.
- BAKONYI DÓRA – LUDÁNYI BRIGITTA 2005. Az Érdy-kódex feltételezett két kezének és a Jordánszky-kódexnek összehasonlító vizsgálata a sorvégi elválasztás alapján. In: BÁRCZI ILDIKÓ szerk., *Plaustrum seculi II*. http://sermones.elte.hu/?az=324tan_plaus_dorabrigi (2021. 03. 12.)
- BÁN IMRE 1976. *A Karthausi Névtelen műveltsége*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- BENKŐ LORÁND 1989. A kéziratok szövegelemlek. A kódexek. In: BÁRCZI GÉZA – BENKŐ LORÁND – BERRÁR JOLÁN *A magyar nyelv története*. Tankönyvkiadó, Budapest. 45–48.
- DIENES ERZSÉBET 1957. Az Érdy-Kódex kétbetűs magánhangzói és Suhajda Lajos tanulmánya. *Néprajz és Nyelvtudomány* 1: 111–124.
- DIENES ERZSÉBET 1963. A nyílt rövid *e*-vel hangzó egytagú és többtagú szavak az Érdy-kódexben. *Néprajz és Nyelvtudomány* 7: 59–70.
- DIENES ERZSÉBET 1977. A kvantitásjelölés rendszerének néhány kérdése az Érdy-kódexben. *Néprajz és Nyelvtudomány* 21: 47–69.
- DIENES ERZSÉBET 1979. A zárt hosszú *é* és az *á* hangok megjelölésének rendszere az Érdy Kódexben. *Magyar Nyelv* 75: 421–437.
- DÖMÖTÖR ADRIENNE közread. 2018. *Három körösztyén leány: Az első magyar nyelvű dráma*. A magyar nyelvű átiratokat készítette, és a tanulmányt írta DÖMÖTÖR ADRIENNE. A latin szöveget átirta, fordította, és a latin nyelvű változatokkal kapcsolatos jegyzeteket írta SZENTGYÖRGYI RUDOLF. Balassi Kiadó, Budapest.
- ÉrdyK. = *Érdy codex* 1–2 [1524–1527]. Kiad. VOLF GYÖRGY 1876. M. T. Akadémia Könyvkiadói Hivatala, Budapest.
- GRÉCZI-ZSOLDOS ENIKŐ 2019. Gróf Széchy Mária, a „murányi Vénusz” záloglevele. *Magyar Nyelv* 115: 505–510. DOI: 18349/MagyarNyelv.2019.4.505.
- JUHÁSZ DEZSŐ 2011. Egy vitatott nyelvemlék a XVI. század végéről. Dimenzionális nyelvészeti esettanulmány. In: CSISZÁR GÁBOR – DARVAS ANIKÓ szerk., *Klárások. Tanulmánykötet Korompay Klára tiszteletére*. [ELTE BTK] Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest, 185–195.
- JUHÁSZ DEZSŐ – TERBE ÉRIKA 2018. 16. századi magyar nyelvű folyamodványok a Pozsonyi Kamara levéltárából. *Magyar Nyelv* 114: 372–383. DOI: 10.18349/MagyarNyelv.2018.3.372.
- KOROMPAY KLÁRA 2019. Ómagyar szövegek, mai olvasók: az ún. népszerű kiadás kérdései az Apor-kódex zsoltároskönyve kapcsán. In: HAADER LEA – JUHÁSZ DEZSŐ – KOROMPAY KLÁRA – SZENTGYÖRGYI RUDOLF – TERBE ÉRIKA szerk., *Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet III*. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Fiugor Intézet, Budapest. 251–261.
- LUDÁNYI BRIGITTA 2004a. Kétbetűs magánhangzók az Érdy-kódexben. In: BÁRCZI ILDIKÓ szerk., *Plaustrum seculi I. – Tanulmányok régi prédikációirodalmunkról*. Eötvös Kiadó, Budapest. http://sermones.elte.hu/?az=316tan_plaus_brigi (2021. 03. 12.)
- LUDÁNYI BRIGITTA 2004b. *Nyelvészeti vizsgálatok az Érdy-kódex második kezével kapcsolatban*. Budapest. (Kézirat.)
- MADAS EDIT 1985. *A Néma Barát megszólal: Válogatás a Karthausi Névtelen beszédeiből*. Magvető Kiadó, Budapest.
- MADAS EDIT 2009. Az Érdy-kódex. In: MADAS EDIT szerk., *„Látjátok feleim...” Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. Az Országos Széchényi Könyvtár nyelvemlék-kiállításának katalógusa*. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest. 340–341.
- MOLNÁR JÓZSEF – SIMON GYÖRGYI 1980. *Magyar nyelvemlékek*. Tankönyvkiadó, Budapest.

MünchK. Olv. = *A Münchheni kódex olvasata. Nyíri Antal és munkatársai betűhű kritikai szövegkiadása alapján.* Az olvasatot és a szójegyzéket készítette: Mészáros András és H. Tóth Tibor. Fekete Sas Kiadó – Bárczi Géza Kiejtési Alapítvány – Magyarságkutató Intézet. Budapest. 2020.

TOLDY FERENC 1859. *Magyar szentek legendái a carthausi névtelentől.* Szent István Társulat, Pest.

LUDÁNYI BRIGITTA
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Számunk szerzői

DR. BALÁZS GÉZA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Mai Magyar Nyelvi Tanszék; Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad, balazs.geza@gmail.com – DR. BÁRDOSI VILMOS, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Romanisztikai Intézet, Francia Tanszék, bardosi.vilmos@btk.elte.hu – DR. BÜKY LÁSZLÓ, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, buky@hung.u-szeged.hu – KICSÍ SÁNDOR ANDRÁS, kicsis@freemail.hu – DR. KISS JENŐ, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, kisraba@gmail.com – LUDÁNYI BRIGITTA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, brigitta.ludanyi@gmail.com – DR. MARKÓ ALEXANDRA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék, marko.alexandra@btk.elte.hu – DR. MÁRKUS ÉVA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék, markus.eva@tok.elte.hu – DR. MOLNÁR ZOLTÁN MIKLÓS, molnarz03@gmail.com – DR. NAGY L. JÁNOS, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Humántudományi Intézet, Magyar és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, nagy@jgypk.u-szeged.hu – NÉMETH DÁNIEL, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, nemeth.sz.daniel@gmail.com – DR. NÉMETH MIKLÓS, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, nicola@hung.u-szeged.hu – DR. PÉTER MIHÁLY, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szláv és Balti Filológiai Intézet, Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszék, petermihaly28@gmail.com – DR. PETHŐ JÓZSEF, Nyíregyházi Egyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, petho.jozsef@nye.hu – DR. SÁNDOR ANNA, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalom-tudományi Intézet, sandor.dol.anna@gmail.com – DR. SCHIRM ANITA, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék, schirmanita@gmail.com – DR. SENG TORU, Budakeszi / Chita (Japán), szengat@hotmail.com – DR. SZILI KATALIN, Eperjesi Egyetem, Magyar Nyelv és Kultúra Intézete, szilikatalin5@gmail.com – DR. C. VLADÁR ZSUZSA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék, vladar.zsuzsa@btk.elte.hu.